

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Dnro KKV/652/03.03/2015

Lausuntopyyntö, digitaalisen liiketoiminnan esteet ja lainsäädännölliset kehittämistarpeet

DIGITAALISEN LIIKETOIMINNAN ESTEET JA SÄÄDÖSTEN KEHITTÄMISTARPEET

Kilpailu- ja kuluttajavirasto toteuttaa yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa selvityksen digitaalisen talouden sääntelytarpeista ja sääntelyn kehittämistarpeista. Selvityksen tarkoituksena on muodostaa kattava kuva kansallisen lainsäädännön nykyisellään tuottamista digitaalisen liiketoiminnan esteistä ja sellaisista lainsäädännöllisistä, rakenteellisista ja viranomaiskäytäntöihin perustuvista seikoista, jotka vaikeuttavat digitaalisessa ympäristössä toimimista ja toiminnan kehittämistä.

Selvityksellä on liittymäkohdat EU:n komission 6.5.2015 julkaisemaan digitaalisen sisämarkkinoiden strategiaan ja kansalliseen digitaalisen liiketoiminnan kehittämiseen, mikä on yksi Suomen elinkeino- ja teollisuuspolitiikan kärkihankkeita. <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/digital-single-market>.

FK:n pääasialliset huomiot ovat seuraavat:

- **Moderni ja monipuolinen sähköinen asunto-osakerekisteri poistaisi asuntomarkkinoilla digitaalisen liiketoiminnan suurimmat esteet**
- **Terveydentilatietojen välittämiseen tulisi luoda kansalliset sähköiset tiedonvälitysmekanismit tehokkaiden ja turvallisten menettelytapojen luomiseksi**
- **FK kannattaa kansallisen tulorekisterin perustamista, koska se tarjoaisi yhden yhtenäisen tavan palkkatuloja koskevien tietojen keräämiseen ja niiden välittämiseen edelleen kaikille tietoja tarvitseville toimijoille.**
- **Kansallisen ja EU-sääntelyn sekä viranomaistulkintojen tulisi pyrkiä edistämään finanssialan palveluiden tarjoamista myös sähköisiä kanavia hyödyntäen.**

FK vastaa lausuntopyyntöön KKV:n pyytämässä muodossa jaotellen kommentit lausuntopyynnössä esitetyllä tavalla eri oikeuden aloihin (lausuntopyynnössä kohdat 1-10).

KULUTTAJANSUOJA (lausuntopyynnössä kohta 2)

Säädösvalmistelussa tulisi varmistaa kirjallisen ja sähköisen muodon tasavertaisuus

Tietoyhteiskuntakaareissa säädetään siitä, että kirjallista sopimusta koskevat vaatimukset voidaan täyttää myös laissa säädettyjen reunaehtojen puitteissa sähköisesti (181 §). Tämä on hyvä ja tärkeä lähtökohta. Kuitenkin tämän säännöksen vaikutuksista finanssialan erityissääntelyyn on usein epäselvyyksiä ja tulkintakäytännöt voivat olla erilaisia lain tarkoitukseen nähden.

Usein esimerkiksi finanssialan sääntelyyn liittyvät tiedonantovelvoitteet tai muut ilmoitukset voidaan sääntelyn mukaan toteuttaa kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla. Silti käytännössä kirjallinen muoto voidaan kuitenkin asettaa etusijalle ottamatta huomioon kirjallisen ja sähköisen muodon tasavertaista asemaa viestintämuotoina (vrt. tietoyhteiskuntakaaren 181 § ja sähkökauppadirektiivin 2000/31/EY 9(1) artikla). Monet finanssialan voimassa olevat säännökset onkin tulkittu niin, että niissä pidetään kirjallista menettelyä ensisijaisena ja sähköistä tapaa poikkeuksena. Tämä voi jarruttaa sähköisten menettelytapojen kehittämistä.

- Jatkossa tulisi huolehtia siitä, että säädösten menettelytapojen tulkinnassa otetaan neutraali kanta kirjallisen tai sähköisen muodon käyttämiseen.

Sähköistä viestintää rajoittavat viranomaisvaatimukset eivät edistä digitalisaatiota

Maksupalvelulain mukaan asiakkaan kanssa tulee sopia aina viestintäkanavasta, jonka välityksellä asiakkaan ja pankin välinen viestintä hoidetaan. Silloin, kun asiakkaalla on käytössään verkkopankki, asiakassuhteeseen liittyvä viestintä tulisi voida toteuttaa sähköisesti. Finanssivalvonta ja etenkin kuluttajansuojaviranomaiset ovat kuitenkin edellyttäneet kirjallista viestintää sen mukaan, miten aktiivisesti asiakas on verkkopankkia kulloinkin käyttänyt huolimatta siitä, että muutoksista on informoitava asiakasta vähintään kaksi kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa. Vaatimus mukauttaa viestintää asiakaskäytöksen mukaan monimutkaistaa prosesseja, lisää kustannuksia ja saattaa myös osaltaan hidastaa digitalisaatiota.

- Viranomaiskäytännössä tulisi ottaa huomioon lain sallima mahdollisuus sopia asiakkaan kanssa käytettävä viestintäkanava.

Liikenne- ja kaskovakuutuksen irtisanominen kirjallisessa menettelyssä ei vastaa sähköisten palveluiden kehitystä

Vakuutusyhtiöt ja Liikenteen turvallisuusvirasto (Trafi) ovat ottaneet 26.5.2012 käyttöön asiakasystävällisemmän ja kustannustehokkaamman tavan vaihtaa ajoneuvon vakuutusyhtiötä sähköisesti (eVaky). Uudessa mallissa uusi vakuutusyhtiö välittää sähköisesti tiedon liikennevakuutusyhtiön vaihdoksesta ajoneuvorekisteriin ilman rekisteröintiasiakirjoja tai asiakkaan fyysistä käyntiä rekisteröintitoimipaikalla. eVaky:llä on haluttu helpottaa asiakkaan mahdollisuutta vaihtaa liikennevakuutuksen ja Kaskovakuutuksen osalta vakuutusyhtiötä.

Vakuutusyhtiön vaihtoa koskevassa eVaky-menettelyssä rekisterimerkintä korvaa vakuutussopimuslaissa ja liikennevakuutusasetuksessa tarkoitetun kirjallisen

irtisanomismenettelyyn. Liikennevakuutuslain osalta lainsäädäntömuutokset on tarkoitus toteuttaa liikennevakuutuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä, joka tulee näillä näkymin voimaan 1.1.2017. Sen sijaan vakuutuslainsäädännön 12 §:ään jää vielä vakuutuksen irtisanomisen osalta kirjallisuuden vaatimus. Vakuutuslainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että myös muu todisteellinen irtisanominen on sallittu. Väljemmällä muotoilulla hyväksyttäisiin se, että uusi tekniikka mahdollistaa irtisanomisen varmentamisen jälkikäteen muutenkin kuin perinteisen allekirjoitetun ilmoituksen perusteella (esim. nauhoitettu suullinen irtisanominen tai viranomaisen ylläpitämästä järjestelmästä tullut ilmoitus).

- FK:n näkemyksen mukaan vakuutuslainsäädännön 12 §:ssä kirjallisen irtisanomismenettelyn rinnalla tulisi sallia myös muu todisteellinen vakuutuslainsäädännön irtisanominen.
- Vakuutuslainsäädännön 12 §:n voisi kuulua seuraavasti: "Vakuutuslainsäädännönottajalla on oikeus milloin tahansa irtisanoa vakuutus päättyään vakuutuskauden aikana. Irtisanominen on tehtävä (kirjallisesti tai muuten) todisteellisesti. Mikäli irtisanomisilmoitus tulee viranomaisen ylläpitämästä järjestelmästä, katsotaan vakuutus todisteellisesti irtisanotuksi."

RAHOITUSTA JA MAKSULIIKENNETÄ KOSKEVA SÄÄNTELY (lausuntopyynnössä kohta 4)

Sähköinen tunnistaminen on yksi digitalisaation perusedellytyksistä

Finanssiala on vauhdittanut digitalisaatiota. Pankit ovat olleet tietoyhteiskuntakehityksen edelläkävijöitä ja asiain siirtämisessä verkkoon. Esimerkiksi kansallisen luottamusverkoston ja sähköisten tunnistusmenetelmien kehittäminen myös Suomessa ovat kannatettavia asioita.

Finanssialan sähköisen tunnistamisen kehittämiseen liittyvät näkemykset ovat seuraavat:

- Suomessa tulisi olla mahdollista kehittää myös vastaavatyypisiä tunnistusratkaisuja kuten muissa Pohjoismaissa.
- Myös yritysten sähköiselle tunnistamiselle ja valtuuttamiselle on luotava järjestelmä, joka hyödyntää henkilöiden tunnistukseen pohjautuvia menetelmiä.
- Tietoturva- ja teknologiaratkaisujen on oltava yleisesti saatavilla, niiden tulee perustua globaaleihin standardeihin ja niiden on oltava teknologianeutraaleja. Globaalien standardien rinnalle ei tule luoda tarpeettomasti kansallisia malleja (esim. KATATRI-tietoturvaohjelmien malli).
- Sääntelyn tulisi olla kansallisesti ja EU-tasolla on yhdenmukaista ja johdonmukaista. Tulkintakäytäntöjen ei pidä johtaa ristiriitaisiin tilanteisiin. Tulkinnanvaraisuus tai ristiriitainen sääntely voi aiheuttaa sekä tunnistuspalvelun tarjoajille että tunnistusta hyödyntäville asiointipalveluille merkittäviä kustannuksia.
- Tietoyhteiskuntahankkeita on kehitettävä avoimesti ja yhteistyössä kaikkien toimijoiden kanssa.

Verkkopankkitunnuksilla tehty sopimuksen vahvistus tulisi olla riittävä oikeustoimen tekemiseksi

Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (617/2009) on määritetty, miten sopimus voidaan tehdä ja allekirjoittaa sähköisesti. Laki

lähtee siitä, että oikeustoimi voidaan tehdä pätevästi ainakin kehittyneellä sähköisellä allekirjoituksella. Sähköiseltä allekirjoitukselta ei tule kuitenkaan evätä oikeusvaikutuksia yksinomaan sen vuoksi, että se on tehty muulla kuin tavalla, joka täyttää kehittyneen sähköisen allekirjoituksen vaatimukset (2 luku 5 §).

Laajasti käytössä olevat verkkopankkitunnukset eivät käytännössä ole laissa tarkoitettuja kehittyneitä sähköisiä allekirjoituksia. Markkinoilla on vain hyvin vähän kehittyneiden sähköisten allekirjoitusten tarjoajia ja niiden käytöstä aiheutuisi merkittäviä lisäkustannuksia pankeille. Vaikka laissa onkin todettu, että myös muunlaiset kuin kehittyneet sähköiset allekirjoitukset voivat olla päteviä, joutuu pankki ottamaan riskiä toiminnassaan, jos se käyttää sopimuksien tekemiseen verkkopankkitunnuksia, joilla ei ole laatuvarmennetta.

- Lakia tulisikin muuttaa tai vaihtoehtoisesti oikeustilaa tulisi selventää siten, että pankin käyttämillä verkkopankkitunnuksilla tehty sopimuksen vahvistus katsottaisiin aina riittäväksi oikeustoimen tekemisen kannalta.

Valtakunnallinen sähköisen tunnistamisen palvelu mahdollistaisi yhdenmukaisen käytännön sähköisten allekirjoitusten osalta

Viimeisimpienkin lainsäädäntömuutosten jälkeen vastuu sähköisen tunnistamisen palveluiden tuottamisesta on enimmäkseen pankeilla. Vallitseva tilanne asettaa henkilöt eriarvoiseen asemaan, koska pankkien tarjoamien verkkopalvelutunnusten saamiselle on asetettu ehtoja, ja palvelu on maksullinen. Myös pankki- ja viranomaistoiminnan roolit liudentuvat nykykäytännön myötä.

- Sähköisen tunnistamisen lainsäädäntö tulisi uudistaa siten, että käyttöön saadaan valtakunnallinen sähköisen tunnistamisen palvelu. Valtakunnallinen sähköisen tunnistamisen palvelu mahdollistaisi yhdenmukaisen käytännön sähköisten allekirjoitusten osalta.

TIETOSUOJAA KOSKEVA SÄÄNTELY (lausuntopyynnössä kohta 5)

EU:n tietosuoja-asetuksen valmistelussa muistettava sääntelyn oikeasuhtaisuus suhteessa sääntelyn tavoitteisiin

Tietosuoja on finanssialan digitaalisen liiketoiminnan keskeinen aihealue. Tietosuojasääntelyn tulee olla ajantasaista, vahvaa ja yhdenmukaista koko Euroopan alueella, johon valmistelussa olevalla EU:n tietosuoja-asetuksella pyritään. FK kannattaakin komission tietosuoja-asetuksen päätavoitteita, henkilötietojen suojan tason yleistä parantamista sekä harmonisaation lujittamista. Tietosuojadirektiivin kansallinen implementointi on johtanut siihen, että eri maissa on eri säännökset ja käytännöt mm. asiakastietojen käsittelyn suhteen, mikä aiheuttaa epävarmuutta toimijoille rajat ylittävissä kaupassa.

FK näkee kuitenkin, että valmisteilla oleva tietosuoja-asetus tuo mahdollisesti jopa esteitä digitalisaatiolle. Asetuksen valmistelussa ei ole toistaiseksi saavutettu tavoitetta nykyistä yksinkertaisemmasta sääntelystä tai ymmärrettävästä ja helposti sovellettavasta lainsäädännöstä. FK pitää tärkeänä, että yrityksille asetetut, tietosuojaa koskevat velvoitteet ovat oikeassa suhteessa sääntelyn tavoitteisiin. Tietosuojasääntelyn uudistamisessa

vaarana on ylisääntely sekä se, että tuleva tietosuojasääntely kieltää tai vaikeuttaa finanssialan toimijoille mm. riskienhallinnan näkökulmasta oleellisten henkilötietojen käsittelyä.

- Liian jäykällä tietosuojasääntelyllä voidaan vaikeuttaa digitaalista liiketoimintaa.

Tietoyhteiskuntakaaren päivittämistarpeet

Tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 200 §:ssä¹ säädetään suoramarkkinoinnista luonnolliselle henkilölle samalla tavoin kuin kumotussa sähköisen viestinnän tietosuojalaissa. Pykälän 3 momentin mukaan sähköistä suoramarkkinointia voi olemassa olevalle asiakkaalle käyttää tätä sähköistä yhteystietoa omien samaan tuoteryhmään kuuluvien tai muuten vastaavien tuotteiden ja palvelujen suoramarkkinoinnissa.

- Tietoyhteiskuntakaaren 200.3 §:ää tulisi muuttaa siten, että jo olemassa oleville asiakkaille kokonaisvaltaisen palvelun tarjoaminen digitaalisena palveluna olisi mahdollista. Nykyinen sanamuoto on liian jäykkä.

Tietoyhteiskuntakaareissa edellytetään suostumuksen hankkimista digitaaliseen asiointiin, mutta suostumukseksi katsotaan evästeiden käytön hyväksyminen selaimen käytön asetuksissa. EU:n evästedirektiiviä tulkitsevan working partyn lausunto edellyttää kuitenkin evästeiden käytölle käyttäjän nimenomaisen etukäteisen suostumuksen. Jos noudatetaan tätä jälkimmäistä lausuntoa, verkkoseurannan toteuttaminen tulee käytännössä mahdottomaksi. Samantyyppistä sääntelyä rekisteröidyn asiakkaan nimenomaisesta suostumuksesta eri tietojenkäyttövaiheissa on mahdollisesti tulossa myös tietosuojasetukseen. Vaarana on, että digitaalisten palveluiden tarjoaminen edellyttää, että asiakkaalta pyydetään useaan kertaan suostumus eri käyttötarkoituksia varten palvelun eri vaiheissa. Tällaiset vaatimukset jäykistävät menettelytapoja sekä lisäävät byrokratiaa.

- Asiakkaan suostumus eri tarkoituksia varten tulisi voida hoitaa yhdellä kertaa sujuvan asiakaspalvelun mahdollistamiseksi.

Big Datan käyttö ja tietosuoja

Tietosuojasääntelyn tulisi myös ottaa huomioon Big Data-analytiikan käytön lisääntyminen ja mahdollistaa tietojen yhdistäminen ja jatkokäyttö.

Esimerkiksi tulevat automaatiojärjestelmät keräävät ajoneuvokannan kautta valtavasti tietoa ajoneuvojen kommunikoidessa toistensa ja infrastruktuurin kanssa. Mielenkiintoista tietosuojan kannalta on yksittäisen ajoneuvon keräämän tiedon omistus ja käyttö sekä miten hoidetaan ohjelmistojen suojaus kolmansilta osapuolilta.

On huomioitava, että yhteiset kansainväliset standardit luovat pohjan uuden teknologian kehittämiseksi. Muun muassa vakuutusalan eurooppalainen kattojärjestö Insurance Europe osallistuu komission (DG Move) C-ITS Platformiin, joka käsittelee uutta teknologiaa, joka mahdollistaa kommunikaation ajoneuvojen ja liikenneinfrastruktuurin välillä.

¹ Automatisoitujen soittojärjestelmien sekä telekopiolaitteiden, sähköpostiviestien, tekstiviestien, puheviestien, ääniviestien tai kuvaviestien avulla toteutettua suoramarkkinointia saa kohdistaa vain sellaisiin luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat antaneet siihen ennalta suostumuksensa.

- Finanssialan näkemyksen mukaan tietojen keräämiselle ja välittämislle tulisi luoda yhteiset pelisäännöt. Kaikilla sidosryhmillä tulisi olla tasapuolinen pääsy samoihin tietoihin.

KILPAILUOIKEUS (Lausuntopyynnössä kohta 8)

Yhteisten standardien ja rajapintojen kehittäminen voi olla riskialtista kilpailulain tiukan tulkintakäytännön vuoksi

Finanssialan yhteiset standardit ja rajapinnat (maksaminen, verkkoalustat jne.) yms. saattaisivat lisätä tuotteiden tarjoamista digitaalisesti. Tämä sekä muu mahdollinen tuotekehitykseen liittyvä yhteistyö katsotaan kuitenkin helposti kielletyksi kilpailulain vastaiseksi toiminnaksi. Tämä saattaa osaltaan hidastaa kehittämistä ja vaikuttaa myös digitalisaation hidastumiseen. Teknisten ja muiden vaatimusten perustuessa yhä enemmän kansainvälisiin standardeihin ja sääntelyyn yhteistyön tulisi olla mahdollista.

Kilpailuviranomaisten tulkintakäytäntöjen tulisi olla yhdenmukaisia. Se, mikä on mahdollista muissa Pohjoismaissa esimerkiksi koko yhteiskuntaa hyödyttävän sähköisen tunnistamisen kehittämisessä, tulisi olla mahdollista myös Suomessa.

- Yhteisten standardien ja rajapintojen kehittämiseen ja kilpailuoikeuden sallimien toimintamallien rajanvetoja tulisi selkiyttää, jotta digitalisaatio voisi edetä.

Uusien maksuliikepalveluiden kehittämistä tulisi tukea nykyistä paremmin

Mobiilimaksamisen markkinat ovat kehittyneet uusien kotimaisten ja ulkomaisten toimijoiden kautta (esim. PayPal ja Apple). Sen sijaan perinteisten toimijoiden eli luottolaitosten on vaikea edistää mobiilimaksamisen markkinoita, koska pankeille asetetaan viranomaisten toimesta erilaisia rajoituksia (esim. TUPAS-tunnistus) jopa ilman lainsäädännön tukea.

- Uusien maksupalveluiden kehittämisessä tulee varmistaa eri toimijoiden välinen kilpailuneutraliteetti ja tasapuoliset kilpailuolosuhteet myös luottolaitoksille.

FK huomauttaa lisäksi, että käteisen käytön vähentäminen on muissa pohjoismaissa kansallinen tavoite. Suomessa Suomen Pankki ja tietosuojavaltuutettu ovat antaneet sellaisia kannanottoja, jotka jarruttavat tällaista kehitystä.

MUU RELEVANTTI SÄÄNTELY (Lausuntopyynnössä kohta 10)

1. Moderni ja monipuolinen sähköisen asunto-osakerekisteri poistaisi asuntomarkkinoilla digitaalisen liiketoiminnan suurimmat esteet

Finanssiyritykset toimivat asuntomarkkinoilla monissa eri rooleissa: rahoittajina, sijoittajina, rakennuttajina ja vakuuttajina. Asuntomarkkinoihin liittyvän liiketoiminnan kehittämistä ja erityisesti sen digitalisointia estää mitä suurimmassa määrin asunto-osakekirjojen paperimuotoisuus. Asunto-osakkeeseen liittyviä oikeuksia ja rajoituksia hallitaan paperisen osakekirjan ja siihen tehtyjen kirjallisten siirtomerkintöjen nojalla. Vastaavasti monet

asunto-osaketta koskevat tiedot on luovutettava ja niitä käsiteltävä paperimuotoisina (esim. isännöitsijäntodistus).

Asuntoja ja asunto-osakeyhtiöitä koskevien tietojen kattava digitointi toisi huomattavia säästöjä ja uusia mahdollisuuksia niin finanssiyrityksille kuin muillekin asuntomarkkinoilla toimiville yrityksille ja viranomaisille. Samassa yhteydessä myös toteutuneista asuntokaupoista voitaisiin saada nykyistä helpommin ja kattavampaa tietoa.

FK esittää Suomeen perustettavaksi sähköistä asunto-osakerekisteriä sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelmassa (SADe-ohjelma) tehtyjen suunnitelmien mukaisesti. Samassa yhteydessä on varmistettava, että tietojen luovutusta esimerkiksi luotonmyöntö- ja muihin perusteltuihin tarkoituksiin voidaan kehittää. Tämä edellyttää eri sähköisistä lähteistä haettujen tietojen yhdistämisen sallimista. Tiedot tulisi pystyä keräämään – modernin tekniikan ja esimerkiksi Palveluväylän välityksellä - yhdellä haulla ja kertakirjautumisella kaikista niistä perusrekistereistä, joiden käyttöön tietojen hakijalla on oikeus.

2. Viranomaistietojen ja finanssialan välistä tietojenvälitystä on edelleen kehitettävä

FK pitää erittäin myönteisenä kehityksenä sitä, että sähköistä tietojen vaihtoa on kehitetty finanssialan ja viranomaisten välillä (esim. viranomaistiedustelut ja ulosottoon liittyvät menettelyt). Kehitystä on usein tapahtunut viranomaisten tarpeista lähtöisin olevissa tilanteissa, jolloin tavoitteena on ollut helpottaa viranomaistiedusteluja. FK toivoisi, että tietojenvaihtoa voitaisiin järkevöittää ja sähköistää myös silloin, kun finanssialan toimijat tarvitsevat viranomaistietoa. Esimerkiksi kansallisen tulorekisterin luominen ja terveydentilatietojen välittäminen sähköisesti ovat finanssialan kannalta keskeisiä uudistumiseen liittyviä hankkeita.

Kansallinen tulorekisteri vähentää yritysten hallinnollista taakkaa ja edistää finanssialan palveluiden tuottamista

VM on perustamassa kansallista tulorekisteriä, jonka tarkoituksena on kerätä reaaliaikaisesti (=maksuhetkellä) tiedot maksetuista veronalaisista ansioista. Tulorekisterin perustaminen keventäisi yritysten hallinnollista taakkaa ja helpottaisi arkea palkanmaksuun liittyvien viranomaisvaatimusten osalta. Tavoitteena on myös helpottaa ja reaaliaikaistaa palkkaan perustuvia julkisia palveluita ja viranomaistoimia. Rekisterin on tarkoitus olla käytössä vuona 2019.

- FK kannattaa kansallisen tulorekisteriä koskevan hankkeen toteuttamista, sillä se tarjoaisi yhden yhtenäisen tavan palkkatuloja koskevien tietojen keräämiseen ja niiden välittämiseen edelleen kaikille tietoja tarvitseville toimijoille.
- Eri etuuslakien niin salliessa, kansallinen tulorekisteri voisi myös helpottaa erilaisiin etuuksiin liittyvää päätöksentekoa.

Asiakkaan tulotietojen varmistaminen on myös olennainen osa luotonantoa, koska luoton myöntäjän on pysyttävä varmistamaan asiakkaan tulotietojen oikeellisuus. Käytännössä luotonmyöntäjällä on mahdollisuus saada vahvistetut verotiedot vain olemassa olevista asiakkaista. Sen sijaan uusien asiakkaiden osalta tiedot kysytään asiakkaalta itseltään ja tietojen varmistaminen tehdään parhaan kyvyn mukaan. Vahvistamattoman verotuksen tietojen saanti on vielä huomattavasti vaikeampaa, koska tiedot eivät ole julkisia eikä niistä

anneta tietoja kuin asiakkaan omasta kirjallisesta pyynnöstä.

Myös asiakkaan tulotietojen varmistamiseen liittyvät ongelmat voidaan ratkaista osana kansallista tulorekisterihanketta. Kansalliseen tulorekisteriin tullaan keräämään kaikki verotettavat ansiot reaaliaikaisesti ja sen tarkoituksena on nimenomaan poistaa erilliset palkkakyselyt työnantajilta ja verottajalta.

- Kansallisen tulorekisterin suunnittelun yhteydessä tulee varmistaa, että tulotiedon välittäminen on asiakkaan valtuuttamana mahdollista myös pankeille.

Potilastietojen välittäminen sähköisesti on merkittävä uudistus

FK katsoo että jos potilastietojen välittäminen on sallittua paperilla ja postitse, niin saman tiedon välittäminen tulisi ilman erillistä sääntelyä olla mahdollista myös digitaalisesti. Potilastietojen välittäminen sähköisesti sujuvoittaisi merkittävästi nykyisiä käytäntöjä.

Esimerkki: Julkisen terveydenhuollon toimintayksikön on lain mukaan viipymättä annettava tiedot hoitokäynnistä vakuutusyhtiölle korvausvastuun selvittämistä ja täyskustannusmaksun maksamista varten. Nykyisen käytännön mukaan tätä tietoa ei voida välittää sähköisesti, vaikka siitä olisi merkittävää etua sekä hoitolaitokselle, että vahingoittuneelle.

Lainsäädännön tulisi myös tukea kansalaisen omaehtoista sähköistä tietojen välittämistä Kansallisesta Terveysarkistosta ja tietojen saamista suoraan kyseisestä arkistosta silloin kun kyseessä oleviin tietoihin on joka tapauksessa lain mukaan oikeus.

Potilastietojen välittäminen kansallisten tiedonvälitysmekanismien kautta on myös oletusarvoisesti turvallisempaa kuin paperipostissa toimitettava tieto. Sähköisen käsittelyn yhteydessä tietojen lähettämisestä, vastaanottamisesta ja käsittelystä jää aina selvitettävissä oleva merkintä ja tietoon pääsevä henkilöstö on erikseen pääsyoikeuksin rajattu. Näin epäselvissä tilanteissa käsittelyn kulku voidaan myös selvittää.

3. Julkisen tiedon ja avoimeksi soveltuvan datan käyttömahdollisuus varmistettava

Avoimella datalla tarkoitetaan maksuttomasti kansalaisten, yhteisöjen ja yritysten saatavilla olevia julkisia tietoaaineistoja, jotka on muutettu sellaiseen muotoon, että ne ovat helposti uudelleen käytettävissä esim. palvelujen ohjelmistokehityksessä.

Julkinen varoin tuotettujen tietovarantojen avaaminen hyödyttää kansalaisten lisäksi yrityksiä ja mahdollistaa uutta liiketoimintaa. Esimerkiksi paikka- ja liikennetiedon julkaiseminen avoimena datana on synnyttänyt lukuisia hyödyllisiä paikkatieto-, reitti- ja karttapalveluja.

4. Velkakirjalainsäädännön uudistamistarpeet

Nykyinen velkakirjalaki ei sellaisenaan tunnista sähköisesti laadittuja ja allekirjoitettuja velkakirjoja. Esimerkiksi verkkopankissa allekirjoitetusta luottosopimuksesta ei voida luoda ainutkertaista, velkakirjalain tarkoittamaa juoksevaa velkakirjaa, vaikka esimerkiksi kuluttajansuojasääntely mahdollistaa luottosopimuksen tekemisen myös sähköisesti.

Velkakirjasääntely saattaa aiheuttaa käytännön ongelmia saatavan panttaustilanteissa. Nykyisessä velkakirjalaisissa on erityissäännös tilanteista, joissa rahalaitos myy tai panttaa juoksevan velkakirjan. Velkakirjalain 22 § mahdollistaa sen, että luottolaitokset voivat esimerkiksi pantata saamiset ilman pääsääntöistä velkakirjan hallinnan siirtoa. Käytännössä sääntely mahdollistaa juokseviin velkakirjoihin perustuvien asuntoluottosaatavien joustavan vakuuskäytön kiinnitysluottopankkitoiminnassa. Toisaalta sääntely ”pakottaa” toimijat nimenomaan juoksevien velkakirjojen käyttöön, sillä em. joustavaa sääntelyä sovelletaan ainoastaan juokseviin velkakirjoihin, ei esimerkiksi sähköisesti allekirjoitettuihin luottosopimuksiin.

- Velkakirjalain 22 §:n säännöstä tulisi muuttaa siten, että sitä voidaan soveltaa myös sähköisesti allekirjoitettuihin luottosopimuksiin.

5. Sähköisen asioinnin edistäminen perintä- ja maksukyvyttömyysmenettelyissä

Yhtenä keinona konekielisen ja sähköisen asioinnin edistämiseksi perintä- ja maksukyvyttömyysmenettelyissä on se, että velvollisuutta esittää juokseva velkakirja tai muu sitoumus rajoitettaisiin tuomioistuin- ja ulosottomenettelyssä vain sellaisiin tapauksiin, joissa tuomioistuin tai viranomainen jostain erityisestä syystä sitä vaatii. Tällä hetkellä sekä oikeudenkäymiskaari että ulosottoaari edellyttävät, että juokseva velkakirja on esitettävä sekä tuomioistuimelle että ulosottomiehelle perintätalanteissa. Velvollisuus esittää juokseva sitoumus silloin, kun siihen ei ole asiallista tarvetta, estää tarpeettomasti sähköisen asioinnin käyttöä. Esittämisvelvollisuudesta luopuminen tehostaisi menettelyjä ja lisäisi kustannustehokkuutta kaikkien osapuolten näkökulmasta.

Velkakirjojen ja muiden luotto- ja vakuusasiakirjojen esittämisvelvollisuudesta luopumisen tulee koskea sekä saatavan vahvistamis- että täytäntöönpanovaihetta. Tähän liittyvät lainsäädäntömuutokset ovat olleet esillä summaaristen riita-asioiden käsittelyn kehittämistä koskevassa selvityksessä (OM, Selvityksiä ja ohjeita, 52/2014).

Nykyisellään velkojat voivat hyödyntää konekielistä haastehakemusta ainoastaan rajallisesti, koska järjestelmä on rakennettu lähinnä laskusaatavia yms. ajatellen niin, että perinnän kohteena on yksi velallinen ja yksi velka. Sama koskee ulosoton konekielistä liittymää. Ulosottomenettelyä ei ole myöskään mahdollista hoitaa kokonaan sähköisesti niissä tilanteissa, joissa velalliset on tuomittu alun perin yhteisvastuullisesti ja joissa ulosottohakemus uudistetaan ainoastaan yksittäisen velallisen osalta. Lisäksi sähköistä asiointia on mahdollista kehittää edelleen sähköisen tuomiorekisterin käyttöalaa laajentamalla.

Maksukyvyttömyysmenettelyjä voitaisiin myös yksinkertaistaa ja sähköistää hyödyntämällä erilaisia tiedonhallintajärjestelmiä aiempaa tehokkaammin ja laajemmin. Konkurssi- ja yrityssaneerausasioissa on otettu käyttöön tiedonhallintajärjestelmä Kosti, jonka yhtenä tavoitteena on edistää sähköistä asiointia. Järjestelmän tavoite on kannatettava, mutta samalla siihen liittyy myös kehittämistarpeita. Järjestelmän käyttö on tällä hetkellä pesänhoitajille vapaaehtoista. Menettelyn tehostamisen sekä eri osapuolten oikeusturvan varmistamiseksi konkurssilakiin olisi hyvä sisällyttää säännökset Kosti-järjestelmän käytöstä. Myös esimerkiksi yksityishenkilöiden velkajärjestelymenettelyyn liittyy huomattava paperimäärä, ja menettelyä olisi varaa edelleen yksinkertaistaa ja sähköistää. Tämä olisi toteutettavissa ottamalla mallia esimerkiksi edellä mainitusta Kosti-järjestelmästä.

- Perintää ja maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevassa sääntelyssä on tähdättävä kokonaisuudessaan sähköiseen asiointiin.

6. Asiakaskäyttötymisen muutoksen vaikutukset

[Hyvinvoiva Finanssiala -hankkeessa](#) on selvitetty asiakaskäyttötymisen muutoksia ja digitalisaation vaikutuksia finanssialaan. Perinteinen konttoripalvelu muuttuu monikanavaiseksi ja digitaaliseksi palveluksi, mutta henkilökohtaista palvelua odotetaan saatavan myös toimistoaikojen ulkopuolella.

Digitalisaatio vaikuttaa merkittävästi myös työn tekemiseen; etätöinä tehtävän työn määrä kasvaa ja tarve työaikojen joustavuudelle lisääntyy. Lainsäädännön ja työehtosopimusten tulee mahdollistaa joustavat työajat.

FINANSSIALAN KESKUSLIITTO

Lea Mäntyniemi